

Nr 20 A.

Ankom till riksdagens kansli den 8 april 1921 kl. 3 e. m.

Utlåtande angående regleringen av utgifterna för kapitalökning för år 1922 i avseende å statens järnvägar och vattenfallsverk.

(4:de avd.)

Statens järnvägar.

1:o) I den till riksdagen den 7 januari 1921 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under år 1922 har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning: bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag, punkt 12, föreslagit riksdagen att för anläggning av huvudrangerbangård vid Hallsberg jämte därmed sammanhängande arbeten för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Anläggning av huvudrangerbangård vid Hallsberg. [12.¹]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet sid. 44 och 45.

För påbörjande av anläggning av huvudrangerbangård vid Hallsberg jämte därmed sammanhängande arbeten, varför kostnaden i första utbyggnadsstadiet ursprungligen beräknats till sammanlagt 3,502,000 kronor, anvisade 1917 års riksdag för år 1918 ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. Sedermera har riksdagen för fortsättande av arbetena anvisat, för år 1919 2,150,000 kronor, för år 1920 800,000 kronor samt för år 1921 1,000,000 kronor. Sammanlagt har sålunda för ifrågavarande bangårdsanläggning anvisats 4,950,000 kronor.

Under förutsättning att arbetena skulle slutföras år 1922 hade beräknats att för sistnämnda år erfordrades cirka 900,000 kronor för ändamålet. Enligt senast verkställd utredning rörande slutkostnaderna skulle

¹ Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

emellertid för anläggningens fullbordande erfordras utöver redan beviljade anslag ytterligare 1,600,000 kronor, motsvarande en total kostnad för arbetet i sin helhet av 6,550,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har därför hemställt om ett anslag till fullbordande av ifrågakvarande anläggning av 1,600,000 kronor för år 1922.

Departementschefen åter har ansett ifrågakvarande arbeten kunna förskjutas så, att anläggningen bleve färdigställd först under år 1923 och har på grund härav förordat en nedsättning av det för år 1922 äskade anslagsbeloppet till 1,000,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Redan tidigare under denna riksdag har vid behandlingen av frågorna om anvisande av medel till post- och telegrafverken från utskottets sida uttalats, hurusom tidsförhållandena krävde en synnerlig försiktighet vid prövningen av anslagsbehoven för kapitalökningsändamål och i vissa fall nödvändiggjorde nedsättningar eller helt avslag å äskanden, som under gynnsammare ekonomiska förhållanden bort tillgodoses. Dessa och övriga i nämnda sammanhang framhållna synpunkter, vilka kommit till ytterligare uttryck under angivna frågors behandling i riksdagen, har utskottet ansett böra vara vägledande vid prövningen av de nu föreliggande ärendena rörande anslag till statens järnvägar och vattenfallsverk. Av denna grund har utskottet, under uppmärksammande likväl, hurusom de av de affärsdrivande verken framlagda kraven på medel för olika ändamål redan av Kungl. Maj:t högst avsevärt beskurits, dock ansett sig böra företaga ytterligare icke oväsentliga minskningar i åtskilliga av de äskade beloppen. I vissa fall har utskottet därjämte funnit nödigt föreslå ett inställande, helt eller delvis, av arbeten, vartill anslag redan tidigare beviljats, där så utan alltför stora olägenheter eller förluster kunnat ske.

Utskottet är icke främmande för och vill icke heller underlåta att framhålla, att ett dylikt, av rådande finansiella nödläge framtvingat tillbakahållande av anspråken på kapital från de affärsdrivande verks sida, varom här är fråga, kan komma att äventyra deras vidmakthållande på den i tekniskt hänseende höga ståndpunkt, de hittills intagit, och verka hämmande på deras naturliga utveckling med därav följande svårigheter att under en kommande period av gynnsammare ekonomiska konjunkturen tillgodose de anspråk, som då ånyo kunna komma att ställas på dem. Det bör dock å andra sidan icke förbises, att den rådande depressionen, vilken tagit en styrka och en omfattning vida utöver vad som tidigare kunnat antagas och vid då uppgjorda sakkunniga beräkningar förutsetts, och som särskilt beträffande statens järnvägar medför stora svårigheter att åstadkomma tillfredsställande inkomstresultat, synes motivera vissa inskränk-

ningar i fråga om åtskilliga på grundval av nämnda beräkningar tidigare planlagda företag.

Vid bedömandet av förevarande frågor har utskottet emellertid också ansett sig böra taga viss hänsyn till den rådande allmänna arbetslösheten. Denna, som redan påkallat och synes ytterligare komma att i stor utsträckning påkalla statens ingripande genom åtgärder av olika slag, torde utgöra en särskild anledning att icke alltför snävt begränsa byggnadsverksamheten vid ovannämnda båda verk. Det bör därvid uppmärksammas, att av de arbeten, varom här är fråga, åtskilliga, på grund av det stora antal arbetare, som i förhållande till totalkostnaderna kunna sysselsättas därmed, synas vara av en beskaffenhet, som gör dem särskilt lämpade att komma till utförande under tider av allmän arbetsbrist. Förbises må ej heller, hurusom på detta sätt tillgång på arbete kan beredas vid företag, vars utförande tillstyrkts av vederbörande affärsdrivande verk.

Utskottet vill slutligen erinra, att ett flertal av ifrågavarande anslag avse arbeten av sådan natur, att deras utförande måste anses påkallat av de betydande besparingar i form av lägre driftkostnader, som därigenom skulle stå att vinna.

Vad angår Kungl. Maj:ts nu förevarande framställning om anslag till anläggning av huvudrangerbangården vid Hallsberg har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka denna framställning oförändrad. Enligt utskottet lämnade upplysningar synas vissa begränsningar i den tidigare uppgjorda planen kunna företagas. Så torde det visa sig möjligt att låta det anstå med utläggningen av vissa delar av det ursprungligen tänkta spårsystemet. Härigenom skulle kunna inbesparas ett belopp av 400,000 kronor. Genom att dessutom tillsvidare uppskjuta byggandet av den vägbro över bangården, som ingår i nyssnämnda plan, kan ifrågavarande anslag nedsättas med ytterligare 480,000 kronor.

I enlighet härmed har utskottet ansett, att det av järnvägsstyrelsen för företagets slutförande äskade beloppet, 1,600,000 kronor, varav Kungl. Maj:t upptagit 1,000,000 kronor på 1922 års riksstat, bör kunna minskas med 880,000 kronor till 720,000 kronor, vilken sistnämnda summa torde böra ställas till förfogande för år 1922.

Beträffande sättet för täckande av ifrågavarande liksom övriga å riksstaten äskade anslag till utgifter för kapitalökning för ändamål hörande under statens järnvägar och vattenfallsverk, med undantag av den under punkt 24:o) här nedan omförmälda statsbanan Sveg—Hede, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att desamma finge utgå av länemedel. Häremot har utskottet intet att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för anläggning av *huvudrangerbangård vid Hallsberg* jämte därmed sammanhängande arbeten för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 720,000 kronor att utgå av lånemedel.

Ombyggnad
av Malmö
statsban-
gård.

2:o) Kungl. Maj:t har (punkt 13) föreslagit riksdagen att för ombyggnad av Malmö statsbangård för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 550,000 kronor.

[13.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 45—48 av åberopade statsrådsprotokollet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning beviljade 1913 års riksdag för ombyggnad av Malmö statsbangård 6,166,000 kronor, vilket belopp av riksdagen anvisats för åren 1914—1920. Riksdagens beslut i frågan var grundat på ett av järnvägsstyrelsen upprättat förslag, benämnt »1912 års förslag till nya bangårdsanordningar i Malmö», vilket var beräknat att med hänsyn till den under tioårsperioden 1902—1911 skedda stora trafikstegringen kunna tillgodose trafikbehovet för en tid av 15 à 20 år framåt.

I sin skrivelse med anslagsäskanden till 1920 års riksdag anförde järnvägsstyrelsen, att styrelsen tänkt sig, att ombyggnaden av Malmö bangård skulle kunna ske efter en i vissa avseenden förändrad plan, varom utredning då påginge och varigenom bland annat en sådan förskjutning i arbetsplanen skulle äga rum, att något anslag för detta arbete icke skulle behöva äskas av 1920 års riksdag, samt att det vore styrelsens avsikt att sedermera till Kungl. Maj:t inkomma med fullständig redogörelse härför.

Sedan denna utredning slutförts, har järnvägsstyrelsen vid avgivande av sagda redogörelse meddelat bland annat, att enligt verkställda kostnadsutredningar det för fullbordande av de nu återstående arbetena enligt 1912 års förslag med år 1919 gällande arbets- och materialpriser erfordrades i runt tal 8,000,000 kronor utöver de av riksdagen för ändamålet hittills anvisade anslag å tillhoppa 6,166,000 kronor.

Den av järnvägsstyrelsen nu uppgjorda nya planen för ifrågavarande ombyggnadsarbeten — av styrelsen benämnd »1920 års provisoriska förslag» — innebär betydande inskränkningar i 1912 års förslag såväl genom uppskjutande tillsvidare av vissa anläggningar som ock genom provisoriska ombyggnadsanordningar i stället för tidigare föreslagna större byggnads-

företag. Även en del föreslagna förändrade spåranordningar medföra avsevärda kostnadsbesparingar.

De beräknade kostnaderna enligt 1920 års provisoriska förslag uppgå till 1,450,000 kronor; och har järnvägsstyrelsen ansett, att, med hänsyn till att förslaget i stor omfattning avsåge förändringar av nu befintliga anläggningar, det för förslagets genomförande erforderliga beloppet med 900,000 kronor borde bestridas av medel ur förnyelsefonden. Återstoden eller 550,000 kronor borde anvisas direkt av riksdagen.

De arbeten, som enligt den av järnvägsstyrelsen uppgjorda nya begränsade planen, skulle komma till utförande på Malmö bangård, utgöras huvudsakligen av husbyggnadsarbeten, såsom omändring av stationshuset och utförande av plattformstak, ävensom vissa rälsläggnings- och grusningsarbeten. Någon nedsättning i det för ändamålet äskade anslagsbeloppet har icke lämpligen ansetts kunna ske.

Under framhållande därjämte att, enligt vad av utskottet i ärendet införskaffade upplysningar giva vid handen, ifrågavarande arbeten icke utan stor olägenhet kunna anstå, får utskottet därför hemställa,

att riksdagen må för *ombyggnad av Malmö statsbangård* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 550,000 kronor att utgå av lånemedel.

3:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14) att för ombyggnad av bangården vid Storvik för år 1922 bevilja ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

**Ombyggnad
av bangården
vid
Storvik.**

[14.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 48 av åberopade statsrådsprotokollet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet har riksdagen för ombyggnad av Storviks bangård för år 1921 anvisat ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Arbetet beräknades år 1919 draga en kostnad av 540,000 kronor, varav 60,000 kronor voro avsedda att bestridas av medel ur förnyelsefonden. Järnvägsstyrelsen begärde anvisande av hela anslagsbeloppet, 480,000 kronor, för år 1921, men ansåg sig dåvarande departementschefen nödsakad föreslå en fördelning av anslaget på två år, varav 200,000 kronor för år 1921. Detta blev ock, såsom ovan antytts, riksdagens beslut.

Efter verkställd ny beräkning av kostnaderna för ifrågavarande arbeten har järnvägsstyrelsen ansett, att desamma komma att uppgå till

624,000 kronor, varav 550,000 kronor skulle utgå av anslagsmedel. Styrelsen har sålunda hemställt om anvisande av återstående erforderligt belopp 350,000 kronor för år 1922.

Även nu har departementschefen ansett en fördelning av anslagsbeloppet på två år möjlig, därvid för år 1922 beräknats 200,000 kronor, medan återstående beloppet 150,000 kronor skulle äskas av nästa riksdag.

*Utskottets
yttrande.*

Enligt utskottets mening bör under nuvarande tidsförhållanden ifrågavarande ombyggnad av bangården vid Storvik, varå arbetena ännu icke påbörjats, icke komma till utförande. Utskottet, som av denna anledning ansett ytterligare anslag för ändamålet icke nu böra ifrågakomma, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

**Ombyggnad
av ranger-
bangården
vid Sävenäs.**

4:o) Kungl. Maj:t har (punkt 15) föreslagit riksdagen att för ombyggnad av rangerbangården vid Sävenäs för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

[15].

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 49 och 50 av åberopade statsrådsprotokollet.

Härjämte har å tilläggsstat för år 1921 för enahanda ändamål äskats ett anslag av 150,000 kronor.

Ifrågavarande anslag äro avsedda för anläggande av en så kallad rangerrygg vid Sävenäs rangerbangård. Genom en sådan anordning skulle rangeringsarbetet vid bangården kunna utföras på avsevärt mycket kortare tid än nu, då rangeringen sker medelst s. k. »skjutsning». Utförda beräkningar hava dessutom visat, att genom en rangerryggs anordnande vid Sävenäs skulle med nuvarande trafikintensitet för upprangering av den där behandlade trafiken till och från Västra stambanan vinnas en driftkostnadsbesparing av omkring 25,000 kronor per år, varjämte en ytterligare sådan besparing av omkring 45,000 kronor om året skulle vinnas därigenom, att till Sävenäs rangerbangård kunde förläggas även upprangeringen av godstågen till och från Bohusbanan ävensom av de från Göteborgs hamnbana kommande godsvagnarna.

Kostnaderna för ifrågavarande anläggning hava beräknats till 700,000 kronor, varav 50,000 kronor skulle bestridas av medel ur förnyelsefonden. Då det vore av vikt att arbetena snarast möjligt komme till utförande, har det ansetts, att ett anslag av 150,000 kronor borde för ändamålet

anvisas å tilläggsstaten för år 1921. Återstående anslagsmedel, 500,000 kronor, skulle utgå å riksstaten för år 1922.

Utskottet, som funnit införskaffade ytterligare upplysningar giva vid handen, att de rörande förräntningen av det uti ifrågavarande företag nedlagda kapitalet uppgjorda beräkningarna alltjämt måste anses hållbara, får i huvudsak tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Det för ändamålet å riksstaten äskade anslagsbeloppet har utskottet, med hänsyn till den fallande prisnivån, dock funnit böra begränsas till 450,000 kronor.

Utskottet, som beträffande anslag å 1921 års tilläggsstat avgiver förslag i annat sammanhang, får nu hemställa,

att riksdagen må för *ombyggnad av rangerbangården vid Sävenäs* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor att utgå av lånemedel.

5:o) I en inom första kammaren väckt motion (nr 114) har herr *G. Rosén* hemställt, att riksdagen måtte för år 1922 bevilja ett anslag av 119,000 kronor för anläggning av håll- och lastplats vid London å järnvägslinjen Hörnsjö—Vännäs.

I fråga om de skäl, motionären anført till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Såsom av motionären framhållits, omnämnes i statsverkspropositionen under rubriken: »2. Anordnande av nya stationer och mötesplatser» — för vilket ändamål vid innevarande riksdag intet anslag av Kungl. Maj:t äskats — att järnvägsstyrelsen anført, att det av styrelsen sistlidet år anmälda behovet av ny mötesplats bland annat vid London mellan Hörnsjö och Vännäs stationer alltjämt kvarstode. Styrelsen hade emellertid på grund av de skäl, som av dåvarande departementschefen anförts för anläggningens uppskjutande till ett följande år, ej ansett sig böra nu återupprepa sin framställning om anslag för detta ändamål.

Beträffande en vid sistlidna års riksdag av samme motionär i liknande syfte väckt motion yttrade utskottet, att utredningen i ärendet visserligen gäve vid handen att behov av den föreslagna hållplatsen vid London föreläge. Emellertid hade utskottet icke funnit denna fråga vara av sådan trängande beskaffenhet, att utskottet under rådande statsfinansiella situation ansett sig böra för detta ändamål företaga en höjning i det av Kungl. Maj:t under då förevarande punkt äskade anslagsbeloppet.

*Utskottets
yttrande.*

**Motion om
anslag till
anläggning
av en håll-
och last-
plats vid
London.**

*Utskottets
yttrande.*

Under återopande av denna motivering, i enlighet med vilken nämnda riksdag fattade sitt beslut i ämnet, och vilken i huvudsak alltjämt torde äga giltighet, får utskottet hemställa,

att herr Roséns i ämnet väckta motion icke må vinna riksdagens bifall.

Spåranordningar i anslutning till förefintliga spårssystem.

[16.]

6:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 16) att för utförande av spåranordningar i anslutning till förefintliga spårssystem för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 213,300 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 52—55 av återopade statsrådsprotokollet.

Förutom ovan angivna belopp, 213,300 kronor, har för samma ändamål å 1921 års tilläggsstat äskats ett anslag å 17,500 kronor.

Nedanstående tabell utvisar de arbeten av ifrågavarande slag, vilka järnvägsstyrelsen nu föreslagit till utförande, ävensom de för samma arbeten beräknade kostnaderna.

P l a t s	Förlängning av mötesspår (m) och utläggning av ett tredje tågspår (t).	Utdrags-, frilastnings- och uppställnings-spår.
I distriktet.		
<i>Stockholm—Gnesta.</i>		
Huddinge (m)	66,300: —	—
Igelsta	—	60,000: —
II distriktet.		
<i>Laxå—Falköping R.</i>		
Väring (m t)	32,000: —	—
<i>Kil—Charlottenberg.</i>		
Ottebol (m)	85,000: —	—
<i>Alingsås—Falköping R.</i>		
Floby (m)	30,000: —	—
<i>Göteborg—Halmstad.</i>		
Frillesås (m)	42,000: —	—
Brännarp (m)	29,000: —	—
IV distriktet.		
<i>Kilafors—Stugsund.</i>		
Mobodarne (m)	38,000: —	—
	322,300: —	60,000: —
	382,300: —	

Av den sålunda beräknade totalsumman, 382,300 kronor, har järnvägsstyrelsen ansett sig böra begära 98,000 kronor på tilläggsstat för år 1921, för vilket belopp vore avsett att utföras dels ett 450 meter långt mötesspår vid Mobodarna och dels en utvidgning av spårsystemet vid Igelsta.

Järnvägsstyrelsen har vidare föreslagit att, då utförandet av den tidigare föreslagna utvidgningen av spårsystemet vid Degerselet ansetts obehövt, de av 1919 och 1920 års riksdagar för detta arbete anvisade medel å tillhoppa 28,500 kronor måtte beräknas såsom tillgängliga för täckandet av motsvarande del av ovanberörda, å tilläggsstat för år 1921 erforderliga beloppet, 98,000 kronor.

De för utvidgning av spårsystemet vid Jörn av 1918—1920 års riksdagar beviljade anslagsmedel å sammanlagt 116,000 kronor hava där emot — oaktat med detta arbetes utförande skulle tills vidare anstå — av styrelsen ansetts böra hållas disponibla för ändamålet.

Till de av 1920 års riksdag för anläggningar av ifrågavarande slag beviljade medel har järnvägsstyrelsen begärt ett konjunkturtillägg av 64,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts, har styrelsen för ifrågavarande ändamål äskat å tilläggsstat för år 1921 133,500 kronor och för år 1922 ett belopp av 284,300 kronor.

Ovanberörda av järnvägsstyrelsen föreslagna arbeten med de därför beräknade kostnaderna hava av departementchefen tillstyrkts till utförande med undantag dock för de av järnvägsstyrelsen till utförande under år 1922 förordade anläggningarna vid Frillesås och Brännarp, vilka ansetts kunna tills vidare anstå. Då för sistnämnda anläggningar beräknats en sammanlagd kostnad av 71,000 kronor, skulle således för de övriga föreslagna arbetena erfordras tillhoppa 311,300 kronor, varav ett belopp av 98,000 kronor, avsett för Mobodarna och Igelsta, skulle behöva tagas i anspråk redan under år 1921. Återstående beloppet, 213,300 kronor, har sålunda av Kungl. Maj:t för ändamålet äskats å riksstaten för år 1922.

Vad angår det för år 1921 äskade anslagsbeloppet, tillhoppa 162,000 kronor, därav 64,000 kronor utgörande konjunkturtillägg, har departementchefen ansett att för täckande av behov, varför sagda anslagsbelopp avsåges, borde, utöver ovanberörda till anläggningen vid Degerselet anvisade beloppet, 28,500 kronor, jämväl tagas i anspråk de beviljade anslagsmedlen för arbetena vid Jörn med 116,000 kronor; och har Kungl. Maj:t i anslutning härtill för ifrågavarande ändamål å tilläggsstat för år 1921 äskat ett anslag av allenast 17,500 kronor.

Utskottets
yttrande.

De anläggningar, varom här är fråga, har utskottet funnit vara av sådan beskaffenhet, att anslag till desamma icke under nuvarande förhållanden bör utgå. De tidigare beslutade, redan påbörjade spårarbetena böra däremot självfallet fullbordas och medel ställas till förfogande till tackande av den merkostnad, som för deras del beräknats uppkomma. I likhet med departementschefen anser emellertid utskottet härför erforderligt belopp, av järnvägsstyrelsen upptaget till 64,000 kronor, kunna beredas från de anslagsmedel, som tidigare anvisats till de förut beslutade, men tillsvidare uppskjutna nyanläggningarna vid Degersleet och Jörn.

Vid sådant förhållande skulle något nytt anslag för ifrågavarande ändamål icke behöva förekomma vare sig för år 1921 eller 1922.

Utskottet får alltså beträffande riksstaten nu hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

Anläggningar vid kol- och vattenstationer.

7:o) Kungl. Maj:t har (punkt 17) föreslagit riksdagen att för utfrående av anläggningar vid kol- och vattenstationer för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 56—58.

[17.]

Härjämte har å tilläggsstat för år 1921 för enahanda ändamål äskats ett anslag av 265,000 kronor.

Ifrågavarande båda anslag äro avsedda för följande föreslagna anläggningar:

1) Anordnande av kolupplagsplats vid lokomotivstationen i Norrköping, för vilken beräknats en kostnad av 240,000 kronor att anvisas å tilläggsstaten för år 1921;

2) Anskaffande av nytt vattentorn med reningsverk i Malmö för en beräknad kostnad av 200,000 kronor; samt

3) Vidtagande av diverse förbättringar vid kol- och vattenstationerna. Härför har begärts ett anslag å 100,000 kronor.

De sistnämnda båda beloppen skulle utgå från anslag å 1922 års riksstat.

Dessutom har för år 1921 begärts ett konjunkturtillägg å 25,000 kronor till av 1920 års riksdag för anläggningar vid kol- och vattenstationer anvisade belopp.

Utskottets
yttrande.

Med hänsyn till de betydande driftkostnadsbesparingar, som skulle stå att vinna genom att ifrågavarande anläggningar komme till utförande,

får utskottet i huvudsak tillstyrka förevarande förslag. De för anläggningarna i Norrköping och Malinö beräknade kostnadsbeloppen har utskottet på grund av den sjunkande prisnivån dock ansett kunna nedsättas med för vardera 20,000 kronor till 220,000, respektive 180,000 kronor.

Den gjorda framställningen om anvisande av konjunkturtillägg med 25,000 kronor har icke givit utskottet anledning till erinran.

Vid bifall härtill skulle för år 1922 komma att beviljas 280,000 kronor och för innevarande år 245,000 kronor.

Utskottet får alltså beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för utförande av *anläggningar vid kol- och vattenstationer* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 280,000 kronor att utgå av lånemedel.

8:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18) att för utförande av speciella anläggningar å bangårdar för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 29,000 kronor. **Speciella anläggningar.**

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet sid. 59 och 60. [18.]

Ifrågavarande anslag är avsett för anskaffande av en vagnvåg för rangerbangården vid Sävenäs.

Såsom konjunkturtillägg å det av 1920 års riksdag för speciella anläggningar å bangårdar beviljade anslaget erfordras å tilläggsstat för år 1921 ett belopp av 15,000 kronor.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i ämnet får alltså, beträffande anslag å riksstaten, nu hemställa,

att riksdagen må, för utförande av *speciella anläggningar å bangårdar* för år 1922, anvisa ett reservationsanslag av 29,000 kronor att utgå av lånemedel.

9:o) Kungl. Maj:t har (punkt 19) föreslagit riksdagen att för anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor. **Dubbel-spårsbyggnad Örebro —Hallsberg —Laxå.**

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 61 av åberopade statsrådsprotokollet. [19.]

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning har 1917 års riksdag beslutat anläggandet av ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över

Hallsberg till Laxå, varför kostnaden med tillämpande av de arbets- och materialpriser, som voro rådande i mitten av år 1916, beräknats till 6,150,000 kronor. För nämnda anläggning och därmed sammanhängande arbeten har riksdagen därefter för åren 1918—1921 anvisat sammanlagt 5,550,000 kronor.

Till stöd för sin framställning om anslag för ändamålet å 1922 års riksstat har järnvägsstyrelsen anfört, att enligt den ursprungliga planen för bedrivandet av ifrågavarande arbete skulle detsamma fullbordas år 1921. Då, enligt senast verkställda beräkningar, de slutliga kostnaderna för arbetet komme att uppgå till omkring 12¹/₂ miljoner kronor eller sålunda över det dubbla mot vad ursprungligen beräknats, syntes det lämpligt, att de erforderliga merkostnaderna å cirka 7 miljoner kronor fördelades på tre år och att arbetets fullbordande alltså framflyttades till år 1924.

För år 1922 har järnvägsstyrelsen på grund härav begärt ett anslag för ändamålet av 2,500,000 kronor, vilket anslagsäskande departementschefen ansett kunna nedsättas till 1,500,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, beräknades på hösten 1920 totalkostnaderna för ifrågavarande dubbelspårsanläggning komma att uppgå till sammanlagt omkring 12,500,000 kronor, varav endast 5,550,000 kronor hittills anvisats. Med hänsyn härtill har utskottet ansett sig böra undersöka, huruvida icke genom en inskränkning av företagets omfattning en nedsättning i nyssnämnda totala kostnadsbelopp skulle kunna ske. Enligt vad införskaffade upplysningar giva vid handen, synas vissa möjligheter föreligga för att inskränka ifrågavarande dubbelspårsanläggning att tillsvidare omfatta, förutom linjen Örebro—Hallsberg, vilken redan är i det närmaste fullbordad, den omkring 8 kilometer långa sträckan Hallsberg—Östansjö. Genom en dylik begränsning skulle totalkostnaden för företaget kunna nedsättas till omkring 6,750,000 kronor och således endast ett belopp av 1,200,000 kronor ytterligare återstå att anvisa.

Då utskottet anser, att anläggningen bör kunna på nu föreslaget sätt till omfattningen begränsas, varvid således det ytterligare erforderliga anslagsbeloppet skulle kunna nedsättas till 1,200,000 kronor, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för anläggande av *ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor att utgå av lånemedel.

10:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 20) att för anläggande av ytterligare ett järnvägsspår mellan Aneby och Sandsjö för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,700,000 kronor.

Dubbel-
spårsbygg-
nad Aneby—
Sandsjö.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid 62—64 av aberopade statsrådsprotokollet.

[20.]

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition har 1916 års riksdag beslutat anläggande av ytterligare ett järnvägsspår mellan Aneby och Sandsjö. Kostnaderna för detta arbete beräknades, med tillämpning av i senare delen av år 1915 gällande priser, till 4,102,700 kronor, vilket belopp också anvisades för åren 1917—1919.

Redan i skrivelse den 9 oktober 1918 anmälde järnvägsstyrelsen emellertid, att anläggningens genomförande skulle komma att kräva ytterligare 3,525,000 kronor, och hemställde styrelsen, att detta belopp måtte ställas till styrelsens förfogande under åren 1919 och 1920. Av 1919 års lagtima riksdag beviljades emellertid blott 2,000,000 kronor, vadan sålunda för arbetets slutförande skulle erfordrats ytterligare 1,525,000 kronor.

Enligt järnvägsstyrelsens i statsverkspropositionen framlagda nya beräkningar rörande kostnaderna för ifrågavarande dubbelspårsanläggning skulle utgifterna för denna anläggning enligt 1920 års prisnivå komma att uppgå till icke mindre än 8,862,700 kronor, vadan utöver redan beviljade anslag skulle erfordras 2,760,000 kronor.

Rörande täckandet av denna kostnad anför styrelsen:

»För att anläggningens fullbordande icke skall ytterligare fördröjas längre än till år 1921, skulle sålunda, utöver de överflyttade medlen, 800,000 kronor, erfordras ett anslag på tilläggsstat år 1921 så stort som 1,960,000 kronor.

För arbetena å dubbelspåret Tranås—Aneby och Sandsjö—Sävsjö finnes emellertid beviljat ett anslag för år 1921 av 1,500,000 kronor, från vilket belopp man — för att nedbringa tilläggsanslaget för år 1921 för dubbelspåret Aneby—Sandsjö — skulle kunna tillfälligt överflytta 600,000 kronor.

Härigenom skulle visserligen arbetena å sträckorna Tranås—Aneby och Sandsjö—Sävsjö komma att inskränkas år 1921 utöver vad tidigare beräknats, men skulle i varje fall å dessa sträckor kunna bibehållas ungefär samma arbetsstyrka som under år 1920. På detta sätt kunde anslaget å tilläggsstat för år 1921 inskränkas till 1,360,000 kronor.

Ovan omnämnda belopp, avsedda att tillfälligt överföras från andra beviljade anslag, böra emellertid år 1922 återbäras till respektive anläggningar, vadan för denna återbetalning för år 1922 erfordras ett anslag för dubbelspåret Aneby—Sandsjö av 1,400,000 kronor.»

Departementschefen, som ansett att för ändamålet borde anvisas 760,000 kronor å årets tilläggsstat och 1,700,000 kronor å 1922 års riksdag, anför härom följande:

»Mot de av styrelsen ifrågasatta tillfälliga överföringarna av anslag till dubbelspåret Aneby—Sandsjö, nämligen 300,000 kronor från dubbelspåret Ballingslöv—Hässleholm och inalles 1,100,000 kronor från dubbelspåret Tranås—Aneby och Sandsjö—Sävsjö, har jag intet att invända. Emellertid vill det synas mig, som om av det utav styrelsen å tilläggsstat för år 1921 begärda beloppet 1,360,000 kronor utan större olägenhet 600,000 kronor skulle kunna överflyttas till 1922 års stat. Härigenom skulle visserligen färdigställandet av dubbelspåret Aneby—Sandsjö sannolikt icke kunna ske under år 1921. Detta torde dock icke behöva välla alltför stor olägenhet, då i varje fall dubbelspåret kan till de olika å linjen belägna stationerna successivt iordningställas och tagas under drift och då de mest angelägna delarna, nämligen de närmast Nässjö belägna, kunna fullbordas med tillgängliga medel. Då vidare ännu något år synes kunna anstå med igångsättande av dubbelspårsbyggnaden Ballingslöv—Hässleholm, torde medel nu icke behöva äskas för återbetalning av de från detta dubbelspår utlånade medlen, 300,000 kronor. I anslutning till det anförda skulle sålunda för ändamålet äskas 760,000 kronor å tilläggsstat och 1,700,000 kronor å 1922 års stat.»

Utskottets
yttrande.

Enligt vad utskottet inhämtat, hava arbetena å detta dubbelspår så fortskridit längs hela sträckan, att endast räsläggning och grusning återstå. Erforderliga råler äro också inköpta. På grund härav får utskottet tillstyrka, att medel för slutförande av ifrågavarande anläggning ställas till förfogande. I enlighet med utskottets förslag i nästföljande punkt rörande dubbelspårsbyggnaderna Tranås—Aneby och Sandsjö—Sävsjö erfordras jämväl anvisande av medel för återbetalning av det belopp av 1,100,000 kronor, som tidigare beviljats till sistnämnda dubbelspårsbyggnader, men som tillfälligt disponerats för dubbelspåret Aneby—Sandsjö.

Utskottet får alltså beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för anläggande av ytterligare ett järnvägsspår mellan Aneby och Sandsjö för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,700,000 kronor att utgå av lånemedel.

Dubbel-
spårsbygg-
nader Tran-
ås—Aneby
och Sandsjö
—Sävsjö.

11:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21) att för anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Tranås till Aneby och från Sandsjö till Sävsjö för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

[21.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 64 och 65 av åberopade statsrådsprotokollet.

För anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Tranås till Aneby och från Sandsjö till Sävsjö har riksdagen anvisat för år 1919 1,520,000 kronor och för år 1921 1,500,000 kronor eller sålunda tillhoppa 3,020,000 kronor.

I enlighet med vad 1919 års lagtima riksdag uttalat, har järnvägsstyrelsen bemyndigats att använda det för ifrågavarande anläggningar anvisade anslaget till fullbordande av dubbelspåret mellan Aneby och Sandsjö. Härvid har emellertid förutsatts, att de redan påbörjade arbetena å dubbelspårsanläggningarna Tranås—Aneby och Sandsjö—Sävsjö skulle i viss utsträckning pågå. Att helt avbryta dessa arbeten har av arbetstekniska skäl icke ansetts lämpligt. Sedan dubbelspåret mellan Aneby och Sandsjö blivit färdigställt, vilket till huvudsaklig del beräknats kunna äga rum under år 1921, borde arbetena å de till detsamma anslutande dubbelspårssträckorna Tranås—Aneby och Sandsjö—Sävsjö upptagas i större utsträckning. Det belopp, som under år 1922 skulle erfordras härför — utöver vad som är avsett att återbetalas nämnda år av de till dubbelspåret Aneby—Sandsjö tillfälligt överflyttade anslagsmedlen — har av järnvägsstyrelsen beräknats till 1,500,000 kronor.

Då, i avvaktan på färdigställandet av sistnämnda dubbelspår, nu ifrågavarande arbeten alltjämt kunde bedrivas endast i samma mindre omfattning som hittills, har departementschefen, med hänsyn jämväl till ovanberörda återbetalning av de utlånade medlen, inalles 1,100,000 kronor, ansett sig kunna föreslå en nedsättning av det för år 1922 beräknade beloppet, 1,500,000 kronor, till 500,000 kronor.

Utskottet, som anser att arbetena å ifrågavarande dubbelspår till- vidare icke böra bedrivas i större omfattning, än som möjliggöres genom anlåtande av återstoden av redan anvisat anslag, inberäknat det å dubbelspåret Aneby—Sandsjö tillfälligt disponerade belopp av 1,100,000 kronor, som under år 1922 skulle komma att återbetalas, får hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

12:o) Kungl. Maj:t har (punkt 22) föreslagit riksdagen att för om- Omläggning
läggning av statsbanelinjen Källered—Lindome för år 1922 anvisa ett re- av linjen
servationsanslag av 500,000 kronor. Källered—
Lindome.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 66 av statsrådsprotokollet.

[22.]

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet har 1920 års riksdag för omläggning av statsbanelinjen Källered—Lindome för en år 1919 beräknad kostnad av 1,200,000 kronor anvisat på tilläggsstat för år 1920 100,000 kronor och på 1921 års stat 600,000 kronor.

Återstående, enligt de ursprungliga kostnadsberäkningarna erforderliga beloppet 500,000 kronor, har beräknats bära utgå under år 1922.

Utskottets
yttrande.

Särskilt ur trafiksäkerhetssynpunkt synes det önskvärt, att medel till ifrågavarande företag ställas till förfogande. Med hänsyn till den sjunkande prisnivån har utskottet dock ansett det äskade anslagsbeloppet kunna nedsättas till 425,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för *omläggning av statsbanelinjen Källered—Lindome* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 425,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Särskilt
godstågs-
spår mellan
Malmö
rangerban-
gård och
Arlöv.

13:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 23) att för anläggande av ett särskilt godstågsspår mellan Malmö rangerbangård och Arlöv för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 240,000 kronor.

[23.]

Utskottets
yttrande.

Av utredningen i ärendet, som återfinnes å sid. 69 av åberopade statsrådsprotokollet, framgår, att den nuvarande godstågsförbindelsen mellan den dubbelspåriga huvudlinjen från Arlöv in till Malmö och Malmö rangerbangård ur trafiksäkerhetssynpunkt är synnerligen otillfredsställande. Genom den nu ifrågasatta anläggningen av ett särskilt godstågsspår mellan ifrågavarande platser skulle en väsentlig förbättring vinnas i berörda avseende. Med hänsyn såväl härtill som ock till den driftkostnadsbesparing anläggningen ifråga skulle medföra har utskottet funnit sig bära tillstyrka utförandet av densamma. Det härför beräknade anslagsbeloppet har utskottet dock ansett kunna begränsas till 225,000 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må för anläggande av ett särskilt *godstågsspår mellan Malmö rangerbangård och Arlöv* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 225,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Ny malm-
vagnsverk-
stad vid
Notviken.

14:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24) att för anläggande av malmvagnsverkstad vid Notviken för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

[24.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 70 och 71.

För anläggande av malmvagnsverkstad vid Notviken anvisade 1920 års riksdag för år 1921 380,000 kronor. Järnvägsstyrelsen hade föreslagit, att den år 1919 beräknade kostnaden för nämnda anläggning, 1,558,000 kronor, skulle fördelas på två år, samt hemställt om ett anslag av 780,000 kronor för år 1921. Dåvarande departementschefen ansåg emellertid hinder icke föreligga att något förskjuta arbetena samt förordade en nedsättning i anslagsbeloppet för år 1921 till 380,000 kronor, vilket ock, såsom ovan antytts, blev riksdagens beslut.

Då utskottet anser, att ifrågavarande anläggning, vilken ännu icke påbörjats, under nuvarande tidsförhållanden icke bör komma till utförande, får utskottet hemställa, Utskottets yttrande.

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

15:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25) att för uppförande av en ny lokomotivstation vid Charlottenberg för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 270,000 kronor. Ny lokomotivstation vid Charlottenberg.

[25.]

För uppförande av ny lokomotivstation vid Charlottenberg, ursprungligen beräknad att kosta 450,000 kronor, varav 90,000 kronor ansågos bära bestridas av medel ur förnyelsefonden, anvisade 1918 års lagtima riksdag för år 1919 ett anslag av 200,000 kronor. I skrivelse den 29 september 1919 meddelade järnvägsstyrelsen, att kostnaderna av anslagsmedel för ifrågavarande anläggning dåmera beräknades till 650,000 kronor, samt hemställde om anvisande av återstående 450,000 kronor för år 1921. Dåvarande departementschefen ansåg emellertid det äskade beloppet kunna fördelas på två år, och i enlighet med Kungl. Maj:ts i anslutning härtill gjorda hemställan anvisade riksdagen för år 1921 250,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har nu begärt anvisande för år 1922 av återstående 200,000 kronor jämte ytterligare ett av de alltjämt ökade anläggningskostnaderna föranlett konjunkturtillägg av 70,000 kronor eller sålunda tillhoppa 70,000 kronor.

Utskottet, som anser, att det beräknade konjunkturtillägget bör kunna nedsättas till 45,000 kronor, får, med tillstyrkande av det framlagda förslaget i övrigt, hemställa, Utskottets yttrande.

att riksdagen må för uppförande av en ny lokomotivstation vid Charlottenberg för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 245,000 kronor att utgå av lånemedel.

Tillbyggnad av och diverse anläggningar vid lokomotivstationer. 16:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26) och under erinran att för ändamålet jämväl å tilläggsstaten äskats ett anslag av 166,000 kronor, vilket jämväl synes böra beviljas, får utskottet beträffande 1922 års stat nu hemställa,

[26.]

att riksdagen må för utförande av *anordningar för förbättrad driftsekonomi* vid vissa lokomotivstationer för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor att utgå av lånemedel.

Husbyggnader.

[27.]

17:o) Kungl. Maj:t har (punkt 27) föreslagit riksdagen dels medgiva, att det av 1920 års riksdag för inköp för postverkets räkning av en tomt om 1,500 kvadratmeter, avsedd att avsöndras från skogshemmanet Berg i Hallsbergs köping, för år 1921 anvisade reservationsanslaget av 25,000 kronor må användas för uppförande i Hallsberg av en byggnad för post- och telegrafverkens samt statens järnvägars behov; dels ock för husbyggnader för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 997,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 74—83 av återopade statsrådsprotokollet.

För utförande av nya husbyggnader samt för vissa inrednings- och tillbyggnadsarbeten har av Kungl. Maj:t äskats ett belopp av tillhoppa 1,272,000 kronor, sålunda fördelat:

för boställshus	kronor	234,000:—
» manskaps- och överliggningshus	»	48,000:—
» stationshusbyggnader	»	115,000:—
» övriga husbyggnader	»	875,000:—
	Summa kronor	1,272,000:—

Av nyssnämnda belopp, 1,272,000 kronor, har 997,000 begärts på 1922 års riksstat, medan återstoden 275,000 kronor, utgörande viss del av den i posten övriga husbyggnader ingående kostnaden för ett större hus i Hallsberg, skulle anvisas å tilläggsstat för år 1921. Härjämte har å sistnämnda stat för ifrågavarande ändamal äskats ytterligare ett belopp av 76,800 kronor, utgörande beräknat konjunkturtillägg å de av 1918—1920 års riksdagar anvisade anslag för husbyggnader för statens järnvägar, vadan alltså hela det å 1921 års tilläggsstat för ändamålet äskade anslaget uppgår till 351,800 kronor.

Den uti ovanstående tabell upptagna första posten för boställshus är helt avsedd för uppförande av tre bostadshus vid Notviken med vardera 4 lägenheter om 2 rum och kök jämte uthus.

Beträffande den för manskaps- och överliggningshus upptagna posten å 48,000 kronor avser denna dels anordnande av överliggningsrum å vinden till maskinavdelningens överliggningshus i Gällivare, dels ock uppförande av ett överliggningshus i Halmstad. Kostnaderna för dessa anordningar hava beräknats till respektive 31,000 och 55,000 kronor eller sålunda tillhopa 86,000 kronor. I sammanhang härmed har emellertid föreslagits, att det av 1919 års riksdag till uppförande av ett överliggningshus i Boden beviljade anslaget å 38,000 kronor finge såsom ej längre erforderligt för sitt ändamål tagas i anspråk för täckande av motsvarande del av ovanberörda kostnader. Av nyanvisade anslagsmedel skulle alltså för nu ifrågavarande ändamål endast behöva utgå 48,000 kronor.

Det för stationshusbyggnader beräknade beloppet, 115,000 kronor, är avsett för tillbyggnad av stationshuset i Örebro jämte en del ändringsarbeten därstädes ävensom för till- och ombyggnad av stationshuset i Katrineholm. Arbetena i Örebro hava beräknats draga en kostnad av 55,000 kronor, varav 15,000 kronor skulle täckas av förnyelsefonden. Till- och ombyggnadsarbetena i Katrineholm skulle draga en kostnad av 150,000 kronor, därav 75,000 kronor har ansetts böra bestridas med medel ur ovannämnda fond.

Den uti ovanstående tabell upptagna sista posten för övriga husbyggnader å 875,000 kronor är avsedd dels för uppförande i Hallsberg av en för postverket, telegrafverket och statens järnvägar gemensam byggnad, inrymmande expeditionslokaler för post- och telegrafverken samt bostäder för såväl sistnämnda verks som statens järnvägars personal, dels ock för anordnande av lokaler för postverkets behov i vissa statens järnvägars byggnader. De för ifrågavarande ändamål beräknade kostnaderna utgöra, för husbyggnaden i Hallsberg 800,000 kronor — varav dock ett belopp av 25,000 kronor skulle kunna täckas av ett av 1920 års riksdag anvisat anslag å sistnämnda summa, avsett för inköp av en posthustomt i Hallsberg, vilkens förvärvande, om nämnda husbyggnad komme till stånd, bleve obehövt — och för lokalanordningarna för postverket 100,000 kronor.

Behovet av det föreslagna bostadsbyggandet vid Notviken torde få anses hava väsentligt förminskats, därest malmvagnsverkstaden därstädes icke kommer till stånd, varom utskottet framställt förslag i annat sam-

*Utskottets
yttrande.*

manhang. Medel till ifrågavarande bostadsbyggen vid Notviken torde alltså icke böra utgå.

Med hänsyn till de rådande tidsförhållandena anser sig utskottet ej heller kunna tillstyrka, att anslag för utförande av tillbyggnadsarbetena i Örebro och Katrineholm samt husbyggnaden i Hallsberg beviljas.

Däremot bör enligt utskottets mening de föreslagna överliggeringsanordningarna komma till utförande och härför beräknade kostnader bestridas, på sätt i statsverkspropositionen föreslagits, d. v. s. med 48,000 kronor från det anslag, som nu skulle å 1922 års riksstat uppföras, och med 38,000 kronor från ovan angivna för ändamålet tillgängliga medel.

Det å riksstaten begärda beloppet av 100,000 kronor till anordnande av lokaler för postverkets behov i vissa statens järnvägsstationer torde också böra anvisas.

Likaså anser sig utskottet böra tillstyrka, att det till konjunkturtillägg avsedda beloppet å 76,800 kronor beviljas å årets tilläggsstat.

Vid bifall härtill skulle uppföras å riksstaten ett anslag av 148,000 kronor och å tilläggsstaten ett anslag av 76,800 kronor.

Därest ifrågavarande nybyggnad i Hallsberg icke kommer till utförande, torde något riksdagens medgivande i fråga om förändrad disposition av det utav 1920 års riksdag anvisade beloppet 25,000 kronor till visst tomtinköp i Hallsberg för postverkets räkning icke vara erforderligt.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för *husbyggnader* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 148,000 kronor att utgå av lånemedel.

Anordnande av skenfria vägkorsningar. 18:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 28) får utskottet hemställa,

[28.]

att riksdagen må för anordnande av *skenfria vägkorsningar* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor att utgå av lånemedel.

Elektriska belysningsanläggningar. 19:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29) att för elektriska belysningsanläggningar för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

[29.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 86 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, i vidare mån än att utskottet ansett, att det begärda anslaget bör, med hänsyn särskilt till den fallande prisnivån, kunna nedsättas till 200,000 kronor, får hemställa,

Utskottets
yttrande.

att riksdagen må för *elektriska belysningsanläggningar* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor att utgå av lånemedel.

20:o) Kungl. Maj:t har (punkt 30) föreslagit riksdagen att för utförande av växel- och signalsäkerhetsanläggningar för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Växel- och
signalsäker-
hetsanlägg-
ningar.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 87 och 88.

[30.]

I likhet med departementschefen anser utskottet det såväl ur trafiksäkerhets- som driftsbesparingssynpunkt vara angeläget, att växel- och signalsäkerhetsväsendet planmässigt utvecklas, och har utskottet av denna anledning funnit medel för ändamålet böra anvisas. Med hänsyn emellertid till de alltjämt fallande priserna å för ändamålet erforderlig materiel, har utskottet ansett sig kunna föreslå en nedsättning av det nu åskade beloppet till 800,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må för utförande av *växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor att utgå av lånemedel.

21:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31) att för ordnande av brandväsendet vid statens järnvägar för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

Ordnande
av brand-
väsendet vid
statens
järnvägar.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 92 och 93 av åberopade statsrådsprotokollet.

[31.]

Å tilläggsstat för år 1921 har för enahanda ändamål åskats ett anslag av 40,000 kronor.

För ordnande av brandväsendet vid statens järnvägar har riksdagen för åren 1918—1921 anvisat tillhoppa 195,000 kronor, därav nästlidet års riksdag beviljat 100,000 kronor. Den utredning, som verkställts

rörande detta spörsmål, har givit till resultat, att vissa arbeten och anskaffningar erfordras för genomförande av dels ett enhetligt slangkopplingsystem, dels förbättrad vattentillgång för eldsläckningsändamål och dels modernisering av brandredskapen. Särskilda anslagsmedel hava ansetts böra anvisas till utförande av förstnämnda grupp av arbeten, under det kostnaderna för övriga erforderliga anordningar skulle bestridas av till järnvägsstyrelsens disposition ställda medel eller av medel, som anvisats till anskaffande eller utbytande av nya inventarier.

Utskottets
yttrande.

Utskottet, som icke funnit anledning till anmärkning mot Kungl. Maj:ts förslag i förevarande ämne, får alltså beträffande 1922 års stat hemställa,

att riksdagen må för *ordnande av brandväsendet vid statens järnvägar* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor att utgå av lånemedel.

Disposi-
tionsanslag
för oförut-
sedda och
mindre
arbeten.

22:o) Kungl. Maj:t har (punkt 32) föreslagit riksdagen att såsom dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 93 och 94 av åberopade statsrådsprotokollet.

[32.]

Sedan en följd av år hava anslag anvisats — tidigare under rubriken »Diverse arbeten» — för ifrågavarande ändamål, och beviljade senast 1920 års riksdag för ändamålet på tilläggsstat för år 1920 500,000 kronor samt för år 1921 1,500,000 kronor. Järnvägsstyrelsen hade på anförda skäl begärt 2,000,000 kronor för år 1921, men ansåg sig dåvarande departementschefen av statsfinansiella skäl nödsakad föreslå en nedsättning av det äskade anslaget till det belopp, som, enligt vad nyss anförts, av riksdagen beviljades. I samband med beslut i anslagsfrågan lämnade 1920 års riksdag utan erinran ett av järnvägsstyrelsen framlagt förslag, att ifrågavarande anslag hädanefter finge anlitas för utförande av sådana mindre arbeten, varför kostnaderna belöpte sig till högst 25,000 kronor mot dittills stadgade 15,000 kronor.

Styrelsen anser nu en ökning av oförutsedda anslag nödvändig ej minst på grund av det höjda maximikostnadsbeloppet för mindre arbeten. Under hänvisning därjämte till sin nästlidet år avgivna motivering i ämnet hemställer styrelsen om anvisande för ändamålet av 2,500,000 kronor för år 1922.

Av statsfinansiella skäl har departementschefen sett sig nödsakad föreslå en nedsättning av sistnämnda belopp med 500,000 kronor.

Utskottet, som icke funnit sig kunna tillstyrka att å 1922 års riksstat för ifrågavarande ändamål uppföres högre belopp än som beviljats för innevarande år eller alltså 1,500,000 kronor, får hemställa, *Utskottets yttrande.*

att riksdagen må såsom *dispositionsanslag* för *oförutsedda och mindre arbeten* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor att utgå av låne-medel.

23:o) Kungl. Maj:t har (punkt 33) föreslagit riksdagen att för fullbordande av statsbanan Sveg—Brunflo för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,627,000 kronor. **Statsbanan Sveg—Brunflo.**

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 94—96 av åberopade statsrådsprotokollet. [33.]

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning har 1912 års riksdag beslutat anläggning av en statsbana mellan Svegs station å Orsa—Härjedalens järnväg och Brunflo station å tvärbanan genom Jämtland för en beräknad kostnad av 11,250,000 kronor.

Med tillämpning av 1920 års priser har banan beräknats komma att kosta 26,300,000 kronor. Att kostnaderna stegrats så avsevärt för en banläggning som statsbanan Sveg—Brunflo, å vilken arbetena bedrivits redan flera år före de senaste årens särskilt kraftiga prisstegringar, har, enligt vad järnvägsstyrelsen framhållit, bland annat sin grund i att man till dessa år på grund av materialbrist i stor utsträckning tvingats uppskjuta rälsläggningsarbetena, för vilka kostnaderna i jämförelse med de ursprungligen beräknade nära nog fyrdubblats.

För anläggningens fullbordande skulle nu erfordras ytterligare 3,427,000 kronor, varav 1,800,000 kronor äskats å tilläggsstat.

I likhet med vad av 1920 års riksdag framhållits, finner utskottet det önskvärt, att ifrågavarande anläggning snarast slutföres, och anser sig på den grund böra tillstyrka, att medel härtill beviljas. *Utskottets yttrande.*

Enligt vad av utskottet införskaffade uppgifter giva vid handen lär det å riksstaten begärda beloppet 1,627,000 kronor, kunna nedsättas till 1,400,000 kronor. Det å tilläggsstaten äskade anslaget torde däremot böra oavkortat beviljas.

Utskottet får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för fullbordande av *statsbanan Sveg—Brunflo* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,400,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Statsbanan
Sveg—
Hede.

[34.]

24:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 34,) att till fortsättning av statsbanan Sveg—Hede för 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 96 och 97 av åberopade statsrådsprotokollet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning har 1912 års riksdag, under vissa förbehåll om kostnadsfri upplåtelse av mark m. m., beslutat anläggningen av en normalspårig bana mellan Svegs station och Hede kyrkoby för en beräknad kostnad av 2,952,000 kronor, att utgå av skattemedel. Av detta belopp hava 2,952,000 kronor sedermera av riksdagen anvisats för åren 1917—1919 och 1921, därav för sistnämnda år 500,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen hade i sin under hösten 1919 avgivna framställning under rådande ekonomiska läge ansett lämpligt, att arbetena å ifrågasvarande bana icke bedreves i större omfattning än att det icke förbrukade anslaget för år 1919, 1,200,000 kronor, räckte till för arbetenas bedrivande under åren 1920 och 1921, och på grund härav äskade Kungl. Maj:t av riksdagen icke något anslag för ändamålet för sistnämnda år. Med anledning av i ämnet väckta motioner framhöll emellertid 1920 års riksdag, att goda skäl talade för arbetenas bedrivande i raskare takt än av järnvägsstyrelsen förutsatts, samt anvisade på grund härav, såsom ovan angivits, anslag för ändamålet för år 1921 med 500,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har nu för ifrågasvarande banbyggnad för år 1922 hemställt om ett anslag av 1,500,000 kronor, däri departementschefen emellertid av sparsamhetsskäl ansett en nedsättning till 1,000,000 kronor böra äga rum.

Utskottets
yttrande.

Med hänsyn till angelägenheten av att i möjligaste mån bringa ned statsutgifterna, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka, att å 1922 års riksstat för ifrågasvarande ändamål disponeras större belopp än 750,000 kronor.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att tackning för ifrågasvarande anslag

skulle beredas av andra inkomster än lånemedel. Häre mot har utskottet intet att invända.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till fortsättning av *statsbanan Sveq—Hede* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 750,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

25:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag angående anslag dels för fortsättande av arbetena å inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare (punkt 35), dels till fortsättning av statsbanan Forsmo—Hoting (punkt 36), dels ock till fortsättning av statsbanan Hällnäs—Stensele (punkt 37) har utskottet redan avgivit utlåtande; varom utskottet velat här

Inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare samt statsbanorna Forsmo—Hoting och Hällnäs—Stensele.

erinra.

[35—37.]

26:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38) och under erinran att för ändamålet jämväl å tilläggsstaten äskats ett anslag av 350,000 kronor, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts framställningar i ämnet, beträffande 1922 års stat hemställa,

Järnvägsförbindelse mellan svenska och finska järnvägsnäten vid Haparanda.

att riksdagen må medgiva, att för fullbordande av *järnvägsförbindelse mellan de svenska och finska järnvägsnäten* må användas ett belopp av 250,000 kronor av de besparingar, som uppkommit å de till anläggning av en statsbana från Östersund till Ulriksfors anvisade anslag.

[38.]

27:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39) får utskottet hemställa,

Statsbanan Ulriksfors—Volgsjön.

att riksdagen må medgiva, att till täckande av brist, som uppkommit i de till anläggning av *statsbana från Ulriksfors till Volgsjön* anvisade anslag, må till samma anslag överföras 120,000 kronor av de besparingar, som uppstått å de till anläggning av en statsbana från Östersund till Ulriksfors beviljade anslag.

[39.]

**Markför-
värv.**

[40.]

28:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 40) att för inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer och för blivande dubbelspårordningar, för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 109—110.

Sedan en följd av år hava av riksdagen beviljats anslag för inköp av mark vid en del järnvägsstationer, där utvidgningar äro avsedda att komma till stånd, liksom även av mark, behövlig för vissa dubbelspårordningar. Senast hava för ändamålet av 1920 års riksdag anvisats tillhopa 1,000,000 kronor, därav 300,000 kronor å tilläggsstat för år 1920.

**Utskottets
yttrande.**

För ifrågavarande ändamål har utskottet under nuvarande förhållanden icke ansett böra för år 1922 disponeras högre belopp än 400,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer och för blivande dubbelspårordningar, för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor att utgå av låne-medel.

**Rullande
materiel.**

[41.]

29:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 41) att för anskaffning av rullande materiel vid statens järnvägar för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 4,550,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 110—112 av åberopade statsrådsprotokollet.

Härjämte har å tilläggsstat för år 1921 för enahanda ändamål äskats ett anslag av 3,250,000 kronor.

För nyanskaffning av rullande materiel för statens järnvägar beviljade 1920 års riksdag anslag å tillhopa 9,000,000 kronor, därav 2,000,000 kronor å 1920 års tilläggsstat. Förutom nämnda anslag har järnvägsstyrelsen för ifrågavarande ändamål haft till sitt förfogande ett belopp av 12,600,000 kronor. Med de sålunda för ändamålet disponibla medlen, tillhopa 19,600,000 kronor, hade avsetts anskaffande bland annat av 16 stycken år 1921 erforderliga elektriska lokomotiv för linjen Kiruna—Svartön för en kostnad av 8,300,000 kronor. Sistnämnda belopp har även helt tagits i anspråk för sitt ändamål. På grund av inträffad prisstegring har emellertid endast kunnat anskaffas 11 av de erforderliga 16 lokomotiven.

För anskaffande av de 5 återstående erfordras nu ett till 3,250,000 beräknat tilläggsanslag, vilket anslag ansetts böra anvisas å 1921 års tilläggsstat.

Det å riksstaten för år 1922 nu äskade anslaget å 4,550,000 kronor är avsett för anskaffning av för bandelen Kiruna—Svartön sistnämnda år erforderliga ytterligare 7 elektriska lokomotiv, varav 2 godstågslokomotiv och 5 persontågslokomotiv.

Till anskaffning av person- och godsvagnar beräknar styrelsen utöver för ändamålet reserverade medel intet särskilt anslag behöfligt för år 1922.

Utskottet anser utredningen i ärendet giva vid handen, att anskaffning av föreslagna elektriska lokomotiv är av behovet påkallad.

*Utskottets
yttrande.*

De sålunda å årets tilläggsstat och 1922 års riksstat äskade anslagen hava beräknats med hänsyn till det i september 1920 rådande prisläget, ehuru väl en viss reduktion därvid iakttagits. Med hänsyn till nedgången i fråga om priserna å materiel av ifrågavarande slag, har utskottet ansett det för ändamålet äskade sammanlagda belopp 7,800,000 kronor kunna nedsättas till 6,000,000 kronor, att utgå med 2,500,000 kronor för år 1921 och 3,500,000 kronor för år 1922.

Utskottet får alltså nu beträffande anslag å riksstaten hemställa,

att riksdagen må för anskaffning av *rullande materiel* vid statens järnvägar för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor att utgå av låne-medel.

30:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 42) att för införande av genomgående tryckluftbroms beträffande statens järnvägars rullande materiel för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 5,550,000 kronor.

*Införande
av genom-
gående
tryckluft-
broms.*

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 112—114 av åberopade statsrådsprotokollet.

[42.]

För införande av genomgående tryckluftbroms beträffande statens järnvägars rullande materiel har riksdagen för år 1920 och 1921 anvisat tillhoppa 3,600,000 kronor, därav å 1921 års stat 2,300,000 kronor. Totalkostnaden för det nya bromssystemets införande, som med tillämpning av 1915 års priser beräknades till 11,627,000 kronor, uppskattades år 1919 till 29,430,000 kronor.

Enligt den år 1919 framlagda planen skulle införandet av genomgående tryckluftsbroms beträffande lokomotiv- och personvagnsparken äga rum under perioden 1920—1925 samt beträffande godsvagnsmaterielen under perioden 1920—1929. Vidare förutsattes, att de härför erforderliga kostnaderna skulle bestridas genom årligt återkommande anslag, såvitt avser redan befintlig materiel, under det åter, beträffande nyanskaffad materiel, kostnaderna skulle utgå som ökad kostnad för materielen ifråga.

Järnvägsstyrelsen har nu ifråga om godsvagnsmaterielen framlagt en ny plan, enligt vilken utrustningen av nämnda materiel skulle bedrivas i sådan takt, att tryckluftsbromsen skulle vara införd å samtliga godsvagnar vid samma tidpunkt som beträffande övrig rullande materiel eller år 1925. Den besparing i personalkostnader, som härigenom skulle vinnas, beräknar styrelsen till ej mindre än omkring 8,400,000 kronor utöver den, som skulle ernås vid ett genomförande av den ursprungliga utrustningsplanen.

Med hänsyn dels till de sålunda gjorda ekonomiska beräkningarna och dels till att de med tryckluftsbromsens införande förbundna fördelarna i trafiktekniskt avseende därigenom tidigare än från början åsyftats skulle vinnas, har departementschefen ansett sig böra tillstyrka styrelsens ifrågasvarande förslag, ehuru de därav föranledda årliga anslagen bliva avsevärda.

*Utskottets
yttrande.*

Av den i statsverkspropositionen lämnade utredningen och de uppgifter från sakkunnigt håll, som utskottet i övrigt införskaffat, synes framgå, att betydande fördelar, särskilt i form av lägre driftkostnader, alltjämt skulle kunna beräknas uppstå genom att den rullande materielen vid statens järnvägar i nödig omfattning försåges med ifrågasvarande tryckluftsbroms. Även om det på grund härav synes motiverat, att arbetena härå alltjämt fortgå, har utskottet dock icke under nuvarande ovissa tidsläge ansett sig kunna tillstyrka ett genomförande av detta bromssystem i så hastig takt, som av järnvägsstyrelsen förordats i den nu framlagda planen. Med hänsyn härtill och i betraktande därjämte av det fortgående prisfallet har utskottet, på grundval av i detta hänseende lämnade kostnadsuppgifter, ansett de för ändamålet äskade anslagen kunna nedsättas beträffande riksstaten från 5,550,000 kronor till 4,450,000 kronor och vad angår 1921 års tilläggsstat från 1,450,000 kronor till 750,000 kronor.

Utskottet får alltså beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för införande av *genomgående tryckluftsbroms* beträffande statens järnvägars rullande

materiel för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 4,450,000 kronor att utgå av lånemedel.

31:o) I anledning av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43) får utskottet, **Nya inventarier.** som ansett sig böra föreslå en nedsättning av det för ifrågavarande ändamål åskade anslaget från 2,000,000 kronor till 1,000,000 kronor, hemställa, [43.]

att riksdagen må för *nya inventarier* för statens järnvägar för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

Statens vattenfallsverk.

32:o) Beträffande statens vattenfallsverk har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 44) att för fortsättande av arbetena med Södertälje kanals ombyggnad för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,700,000 kronor. **Ombyggnaden av Södertälje kanal.** [44.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 122—125 av åberopade statsrådsprotokollet.

För ombyggnad av Södertälje kanal jämte upprensning av farlederna i Brandalssund och Linasund har riksdagen hittills anvisat tillhopa 6,900,000 kronor, därav 1,100,000 kronor å 1920 års tilläggsstat och likaledes 1,100,000 kronor för år 1921.

De beviljade anslagen för de senaste åren hava särskilt på grund av den inträdda fördyringen varit betydligt mindre än vad som skulle erfordrats för arbetenas bedrivande enligt den ursprungliga planen. Totalkostnaden, som med 1914 års pris beräknades till 6,785,000 kronor och med 1918 års pris till 11,300,000 kronor, beräknades föregående år till cirka 13,000,000 kronor eller 92 procent mera än år 1914.

På grund av den rådande ekonomiska situationen har departementschefen ansett sig böra undersöka, huruvida ett tillfälligt avbrott av arbetena kunde äga rum. I så fall skulle emellertid en avsevärd del av de arbeten, som hittills nedlagts å kanalombyggnaden — särskilt den för slussbyggnaden påbörjade grundvattensänkningen och vissa andra förberedande arbeten — kunna förfaras eller i värde väsentligen förniskas, innan ett återupptagande av arbetena kunde ske. Om ett avbrott i arbetena sålunda ej för närvarande borde ifrågasättas, syntes emellertid en viss inskränkning av planen för desamma under de närmaste åren möjlig. I

första hand skulle nu, framhåller departementschefen, arbetena böra avse färdigställande av den nya slussen vid Lotsudden i Södertälje. Om anslag för sådant ändamål nu beviljades och i samband därmed vissa mindre bottenrensningar i den gamla kanalen samt vissa smärre muddringsarbeten verkställdes, så att den nya slussen kunde komma till användning för kanaltrafiken, skulle i avvaktan på kanalens slutliga fullbordande hittills nedlagda arbeten komma till omedelbar nytta därigenom, att i kanalen kunde framföras fartyg av ej obetydligt större dimensioner än de, som nu kunna passera genom densamma. Efter avslutande av dessa arbeten kunde, om sådant visar sig ur ekonomisk synpunkt påkallat, utan nämnvärd förlust ett avbrott äga rum i arbetena för kanalsträckans färdigställande enligt det fastställda större programmet.

Arbetena med den nya slussen borde emellertid av vissa tekniska skäl, anför departementschefen vidare, koncentreras inom möjligast korta tid.

Kostnaderna för slussbyggnadsarbetena beräknas i statsverkspropositionen uppgå till sammanlagt omkring 5,300,000 kronor; ökningen mot vad tidigare för ändamålet beräknats är i huvudsak beroende på de höjda arbetslönerna och materialkostnaderna, varjämte den strejk, som under en tid av omkring 13 månader pågått vid kanalbygget, medfört vissa extra kostnader. Om arbetena strängt begränsas till slussbyggnadsarbetena och förenämnda muddringsarbeten, skulle för ändamålet erfordras, utöver redan anvisade medel, ytterligare tillhoppa 2,400,000 kronor, vilket belopp, under förutsättning att särskilt anslag till förlagskapital beviljas, kan tillfälligtvis nedsättas med 500,000 kronor till 1,900,000 kronor. På grund av det stadium, vari arbetena befinna sig, har sistnämnda summa måst äskas av innevarande års riksdag, därav 200,000 kronor å tilläggsstat.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet får tillstyrka, att anslag med av Kungl. Maj:t äskade belopp beviljas för bedrivandet av arbetena vid Södertälje kanal i den begränsade omfattning ovan angivits. Utskottet vill framhålla, att på detta sätt möjlighet lämnas öppen att vid nästkommande års riksdag fatta slutlig ståndpunkt till frågan, huruvida kanalaneläggningen bör i ett sammanhang fullbordas eller huruvida icke ett avbrott bör äga rum.

Beträffande anslag på riksstaten får utskottet nu hemställa,

att riksdagen må för fortsättande av arbetena med *Södertälje kanals ombyggnad* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,700,000 kronor att utgå av lånemedel.

33:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 45) att för profilreglering av Göta älv mellan Trollhättan och Vargön för år 1922 bevilja ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 125 och 126 av åberopade statsrådsprotokollet.

**Profilregle-
ring av
Göta älv
mellan
Trollhättan
och Vargön.**
[45.]

Kostnaderna för ifrågavarande profilreglering, för vilkens genomförande hittills anvisats tillhopa 1,800,000 kronor, uppskattas nu till 2,500,000 kronor. Under erinran att en stor del av det nu begärda beloppet 700,000 kronor är avsett för beredande av ersättning för skada å mark och annan egendom, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må för *profilreglering av Göta älv mellan Trollhättan och Vargön* för år 1922 bevilja ett reservationsanslag av 700,000 kronor att utgå av låne-medel.

34:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 46) att till första utbyggnaden av kraftstationen vid Lilla Edet för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 126—128 av åberopade statsrådsprotokollet.

Till den pågående kraftverksbyggnaden vid Lilla Edet hava hittills av riksdagen beviljats följande belopp:

**Kraftstatio-
nen vid
Lilla Edet.**
[46.]

	Ordinarie stat.	Tilläggsstat.	Summa.
För år 1918	—	700,000	700,000
» » 1919	2,550,000	—	2,550,000
» » 1920	2,000,000	—	2,000,000

Summa kronor 5,250,000

Arbetena hava under år 1920 fortgått i enlighet med den arbetsplan, enligt vilken kraftstationens första utbyggnad beräknas bliva driftfärdig mot slutet av år 1923.

Totala anläggningskostnaden för kraftstationens första utbyggnad, bestående av tre maskinaggregat om sammanlagt 30,000 hästkrafter, belöper sig enligt en av vattenfallsstyrelsen under år 1920 uppgjord beräkning till 19,300,000 kronor och fördelar sig på de olika byggnadsåren på följande sätt:

År.	Vatten- och hus- byggnader.	Maskinell och elek- trisk utrustning.	Samma kronor.
1918—20	2,750,000	50,000	2,800,000
1921	2,750,000	2,200,000	4,950,000
1922	3,000,000	4,500,000	7,500,000
1923	900,000	3,150,000	4,050,000
	<hr/> 9,400,000	<hr/> 9,900,000	<hr/> 19,300,000

Efter avdrag för redan beviljade medel erfordrades, enligt vattenfallsstyrelsens askanden, för år 1921 ett tilläggsanslag av 2,500,000 kronor och för år 1922 7,500,000 kronor.

Utgående ifrån att återstående erforderliga anslagsbelopp för anläggningen borde fördelas på tiden till och med år 1924 har departementschefen ansett att för denna borde avses för år 1921 ytterligare 1,000,000 kronor och för år 1922 4,500,000 kronor. I händelse särskilt anslag anvisades till rörelsekapital, varom förslag i annat sammanhang framlagts, kunde anslaget för vartdera av nämnda år minskas med 500,000 kronor, motsvarande av vattenfallsstyrelsen beräknad kostnad för materialanskaffning. De i förevarande sammanhang av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppen utgöra sålunda 500,000 kronor å 1921 års tilläggsstat och 4,000,000 kronor å 1922 års stat.

*Utskottets
yttrande.*

I statsverkspropositionen har förutsatts, att av de tre stora maskiner, varav anläggningens första utbyggnad skulle bestå, två skulle beställas under senare delen av år 1921, varvid anläggningen beräknades bli driftfärdig år 1924. Anslagen äro därvid så avpassade, att de första likviderna för såväl turbiner som för generatorer och övrig elektrisk utrustning äro tänkta utbetalade år 1921.

Med hänsyn till den allmänna depressionen har utskottet ansett sig böra undersöka, huruvida icke beställningen av de två första maskinerna skulle kunna göras först år 1922, sedan sistnämnda års riksdag hunnit ånyo pröva frågan om sättet för det fortsatta bedrivandet av arbetena å anläggningen.

Från vattenfallsstyrelsen erhållna uppgifter hava därvid givit vid handen, att ett sådant uppskov lämpligen kan ske beträffande generatorer och övrig elektrisk utrustning, medan åter de båda turbinerna måste beställas redan under innevarande år, om icke stora olägenheter ur teknisk synpunkt skola uppkomma.

Genom ett uppskov på nu angivet sätt med anskaffandet av generatorer och övrig elektrisk utrustning skulle de för anläggningen erforderliga beloppen kunna nedbringas för år 1921 från 1,000,000 kronor till

500,000 kronor och för år 1922 från 4,500,000 kronor till 3,000,000 kronor. Under förutsättning att anslag till rörelsekapital beviljas och därifrån ett belopp av 500,000 kronor ställes till förfogande för vardera året, skulle alltså intet särskilt anslag behöva beviljas å 1921 års tilläggsstat och det av Kungl. Maj:t å riksstat åskade beloppet kunna nedsättas från 4,000,000 kronor till 2,500,000 kronor.

Med tillstyrkande av att arbetena å ifrågavarande anläggning under den närmaste tiden bedrivs enligt ovan angivna begränsade plan, får utskottet beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må till första utbyggnaden av *kraftstationen vid Lilla Edet* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor att utgå av lånemedel.

35:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 47) att till fortsatta förberedande åtgärder för Vänerens reglering för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor. Vänerens
reglering.
[47.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 128 och 129 av åberopade statsrådsprotokollet.

För utförande av förberedande åtgärder för Vänerens reglering hava hittills för åren 1918—1920 beviljats tillhopa 500,000 kronor.

Kostnaderna för ifrågavarande åtgärder angåvos av vattenfallsstyrelsen i början av år 1918 till 400,000 kronor. Enligt styrelsens nu gjorda uppskattning skulle kostnaderna komma att uppgå till ej mindre än 1,550,000 kronor. Anledningen härtill är i sin mån att söka i den allmänna prisförhöjningen. Härtill kommer, att, enligt vad styrelsen meddelat, en uppskattning på förhand av kostnaderna för arbeten av ifrågavarande slag, innan man ungefärligen känner, vilka marker skulle komma att röna inflytande av regleringsåtgärderna, ej kan ske med någon noggrannhet. Till belysning av undersökningsarbetenas vidlyftiga beskaffenhet, meddelar departementschefen, att med desamma under senare tiden varit sysselsatta mer än 20 lantmätare, lantbruksingenjörer och andra tjänstemän samt över 60 hantlangare ävensom att antalet sakägare beräknas till omkring 12,000. Till utgången av år 1920 hava beräknats åtgå omkring 950,000 kronor, vadan en brist av omkring 450,000 kronor hittills uppkommit. Utgifterna under åren 1921 och 1922 beräknas till 350,000, respektive 250,000 kronor.

Utskottet, som icke kunnat undgå att finna de kostnader, som numera beräknas komma att föranledas av ifrågavarande utredning, oväntat Utskottets
yttrande.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 6 saml. 16 häft. (Nr 20 A—20 B.) 5

höga, har dock med hänsyn till den stora betydelsen av nämnda utredning ansett sig böra tillstyrka, att medel till slutförande av densamma ställas till förfogande och att av innevarande års riksdag för detta ändamål beviljas av Kungl. Maj:t åskade belopp, nämligen 350,000 kronor för år 1921 och 250,000 kronor för år 1922. Därjämte har utskottet ansett ett belopp av 450,000 kronor böra anvisas för år 1921 till täckande av ovannämnda brist.

Utskottet får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må till fortsatta *förberedande åtgärder för Vänerns reglering* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor, att utgå av läne-medel.

Kraftstationen vid Harsprånget.
[48.]

36:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48) angående beredande av medel för första utbyggnaden av Harsprångets kraftstation har riksdagen redan fattat beslut; varom utskottet velat här

erinra.

Reglering av Stora Lule älvs vattensystem.
[49.]

37:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 49) att för fortsättande av arbetena för reglering av Suorvasjöarna för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,600,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 134—137 av åberopade statsrådsprotokollet.

Riksdagen har hittills beviljat medel till reglering av Stora Lule älvs vattensystem med följande belopp:

a) för den av 1913 års riksdag beslutade regleringen av Stora Lulevatten medelst regleringskanal vid Luleluspen:

å 1914 års stat	..... kronor	500,000
» 1915 » »	..... »	500,000
» 1919 » »	..... »	300,000

Summa kronor 1,300,000

b) för ytterligare arbeten för Lule älvs reglering, närmast avseende reglering av de s. k. Suorvasjöarna:

å 1919 års stat	..... kronor	200,000
» tilläggsstat för år 1919	..... »	1,000,000
» 1920 års stat	..... »	1,000,000
» tilläggsstat för år 1920	..... »	1,400,000
» 1921 års stat	..... »	1,500,000

Summa kronor 5,100,000

Regleringskanalen vid Luleluspen är i det närmaste fullbordad.

Arbetena för regleringen av Suorvasjöarna hava framförts så långt, att de nödvändiga förberedande anordningarna för transporter mellan Porjus och arbetsplatsen samt för arbetspersonalens förläggning och förplägning m. m. slutförts och de egentliga byggnadsarbetena kunnat påbörjas med utförande av en fångdamm över den östra älvgrenen samt sprängningsarbeten dels för den provisoriska kraftstationen och dels för de till den ena regleringstunneln hörande sänkschakten.

På grund av vidtagna tekniska förenklingar med avseende å de blivande dammanläggningarna vid Suorvasjöarna kan kostnaden för den första utbyggnaden reduceras från det senast uppgivna beloppet 9,800,000 kronor till 8,700,000 kronor. Ytterligare för ändamålet erforderligt medelsbelopp skulle alltså utgöra 3,600,000 kronor. Med utgångspunkt från att anläggningen skulle i huvudsak fullbordas redan under år 1922, har anslagsbehovet under åren 1921 och 1922 upptagits till 3,100,000 kronor, varav 500,000 kronor skulle anvisas å tilläggsstat för år 1921 och 1,600,000 kronor å 1922 års riksstat. Ett belopp av 1,000,000 kronor skulle kunna beredas från anslaget till rörelsekapital. För år 1923 skulle återstående 500,000 kronor anvisas.

Såsom redan vid 1920 års riksdag förutsatts, erfordras för slutförande av ovannämnda regleringskanal vid Luleluspen ett fyllnadsanslag. Det i detta hänseende erforderliga beloppet, 750,000 kronor, har begärts å 1921 års tilläggsstat.

Med hänsyn till de betydande belopp som redan nedlagts å ifrågasvarande dammanläggningar vid Suorvasjöarna och de risker för utförda arbetens förstöring, som ett utsträckande av arbetena över en längre tidrymd skulle medföra, får utskottet, under framhållande därjämte, hurusom platsens avlägsna läge och därmed förenade svårigheter för arbetenas bedrivande också göra ett snart slutförande av dessa önskligt, tillstyrka, att medel beviljas för arbetenas fortsättande under åren 1921 och 1922 i den utsträckning som av departementschefen förutsatts. Med hänsyn till den sjunkande prisnivån synes emellertid det å riksstaten äskade beloppet kunna begränsas till 1,300,000 kronor.

Den gjorda framställningen om anslag å tilläggsstat till slutförande av regleringskanalen vid Luleluspen har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer nu beträffande anslag å riksstaten,

att riksdagen må för fortsättande av arbetena för *reglering av Suorvasjöarna* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor att utgå av lånemedel.

*Utskottets
yttrande.*

Kraftstationen vid Älvkarleby.

[50.]

38:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 50) att för vissa ändringsarbeten å tre turbinaggregat vid Älvkarleby kraftstation m. m. för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet sid. 137—139.

Ifrågavarande anslag är avsett, förutom till ovannämnda ändringsarbeten å de tre turbinaggregaten, jämväl till anläggande av en ny reparationsverkstad.

För ovan angivna ändamål har därjämte å tilläggsstaten äskats 100,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Då med anläggandet av ovannämnda reparationsverkstad synes kunna tillsvidade anstå samt anslaget i övrigt enligt utskottets mening bör till en början begränsas att avse ändringsarbetena endast å ett aggregat, torde det sammanlagda anslagsbeloppet för ifrågavarande ändamål kunna nedsättas till 70,000 kronor, att uppföras å 1921 års tilläggsstat.

Utskottet hemställer därför nu beträffande frågan om anslag å riksdagen,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

Kraftstationen vid Motala.

[51.]

39:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 51) att för första utbyggnaden av kraftstationen vid Motala för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 139—141 av åberopade statsrådsprotokollet.

För anläggning av en statens kraftstation vid Motala hava av riksdagen anvisats följande belopp:

	Ordinarie stat.	Tilläggsstat.	Summa.
För år 1919	700,000	1,500,000	2,200,000
» » 1920	2,800,000	700,000	3,500,000
» » 1921	2,700,000	—	2,700,000
			<hr/>
			kronor 8,400,000

Därjämte har till bestridande av kostnader för mark-

förvärv för år 1918 anvisats . . . . . kronor 100,000

Summa kronor 8,500,000

Den totala anläggningskostnaden, som den 30 oktober 1919 angavs till 8,400,000 kronor, beräknas nu, bland annat på grund av vissa uppkomna opåräknade tekniska svårigheter, komma att uppgå till ej mindre än 12,000,000 kronor.

Av det erforderliga fyllnadsanslaget, 3,500,000 kronor, äskar Kungl. Maj:t 2,500,000 kronor å tilläggsstat för år 1921 och 1,000,000 kronor för år 1922.

Med hänsyn till den i ärendet lämnade utredningen får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag. *Utskottets yttrande.*

Utskottet hemställer nu beträffande anslag å riksstaten,

att riksdagen må för första utbyggnaden av *kraftstationen vid Motala* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

40:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 52) att till genomförande av en veckoreglering av Motalaströms vattenföring mellan Vättern och Boren för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor. **Reglering av vattenföringen mellan Vättern och Boren.**

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 141 och 142 av åberopade statsrådsprotokollet. [52.]

För att kunna i erforderlig grad variera avtappningen från Vättern efter kraftbehovet, varvid flerdubbelt större vattenmängd kan behöva uttagas under vissa tider, än som motsvarar jämn avrinning under hela veckan, fordras en fördjupning av sjöns utlopp och vidgning av älvsektionen vid de däröver framdragna trafiklederna.

För detta ändamål har nu äskats, förutom ovannämnda belopp av 600,000 kronor för år 1922, 100,000 kronor på tilläggsstat för år 1921.

I likhet med departementschefen anser utskottet att med hänsyn till de betydande fördelar, som stå att vinna genom ifrågavarande vattenreglering, densamma bör komma till utförande. *Utskottets yttrande.*

Utskottet, som tillstyrker att de för ändamålet äskade beloppen beviljas, får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må till genomförande av en *veckoreglering av Motalaströms vattenföring mellan Vättern och Boren* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor att utgå av lånemedel.

Distribu-
tionsan-
läggningar
för statens
kraftverk.

41:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 53) att för ut-
förande av distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten
för statens kraftverk för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000
kronor.

[53.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet sid. 142—147.

För utförande av distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk har riksdagen för år 1920 beviljat tillhoppa 13,000,000 kronor, varav 8,000,000 kronor å tilläggsstat för samma år. För år 1921 har av riksdagen anvisats 6,000,000 kronor.

På anförda skäl har vattenfallsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ifrågavarande ändamål anvisa dels å 1921 års tilläggsstat ett reservationsanslag av 17,750,000 kronor eller alternativt, under förutsättning att 2,000,000 kronor av tidigare för Harsprångsanläggningen anvisade medel finge för nu ifrågavarande ändamål användas, 15,750,000 kronor, dels å 1922 års stat ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

De ändamål, som skulle tillgodoses med dessa medel, fördela sig på följande sätt:

	År 1921	År 1922
För bygdeanläggningar	3,000,000 kronor	4,000,000 kronor
» primärlinjer och sekundärstationer . .	5,250,000 »	3,000,000 »
» stamlinjesystemet	10,500,000 »	—
» oförutsedda ändamål och för eventuella prisstegringar böra ytterligare till- läggas	2,000,000 »	1,000,000 »
Som förlagskapital för materialförrådet till distributionsanläggningarna erfordras ytterligare	3,000,000 »	—
	<hr/>	<hr/>
Summa	23,750,000 kronor	8,000,000 kronor
Frånträdes det å 1921 års ordinarie stat beviljade anslaget	6,000,000 »	—
	<hr/>	<hr/>
erfordras sålunda av 1921 års riksdag . .	17,750,000 kronor	8,000,000 kronor

Rörande vattenfallsstyrelsens ifrågavarande anslagsäskanden anför departementschefen följande:

»Då i annat sammanhang särskilt anslag kommer att äskas som rörelsekapital för statens vattenfallsverk, kan av denna anledning det begärda anslaget för distributionsanläggningar för år 1921 minskas med 3,000,000

kronor. Vidare skulle, på sätt tidigare antytts, av det utav 1920 års riksdag anvisade men ännu ej disponerade anslaget för Harsprångets kraftstation ett belopp av 3,200,000 kronor kunna tagas i anspråk för distributionsledningar. Anslagsbehovet på tilläggsstat för år 1921 skulle sålunda enligt vattenfallsstyrelsens beräkning utgöra 11,550,000 kronor.

Att anslagsbehovet är så högst betydande beror, enligt vad styrelsens framställning visar, i väsentlig mån på förslaget att under år 1921 färdigställa den under anläggning varande stamlinjen mellan Trollhättan och Västerås, för vilket ändamål, inbegripet kostnaderna för transformatorstationer, avsetts ej mindre än 10,500,000 kronor. Den ekonomiska betydelsen av att genom denna linje kunna utjämna belastningen å Trollhätte och Älvkarleby kraftverk har förut vid flera tillfällen framhållits. Med all sannolikhet torde god avkastning erhållas å det för ifrågavarande stamlinje nedlagda kapitalet; och det synes därför i hög grad önskvärt, att anläggningen må kunna snarast fullbordas.

Härjämte erfordras ytterligare belopp under år 1921 såväl till anläggning av primärlinjer och sekundärstationer som för fortsättning av landsbygdens elektrifiering.

På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn till den stora betydelsen av de ändamål, som tillgodoses genom ifrågavarande anslag, har jag oaktat rådande förhållanden å lånemarknaden ej velat ifrågasätta någon mera avsevärd nedsättning i det av styrelsen å tilläggsstat åskade anslaget. Jag vill därför föreslå, att detta bestämmes till 8,000,000 kronor, varmed styrelsen för år 1921 skulle hava till sitt förfogande sammanlagt 17,200,000 kronor förutom nödigt förlagskapital för materialförrådet.

Beträffande anslaget för år 1922 synes detta för närvarande ej kunna med någon större säkerhet beräknas. En nedsättning av detsamma till 6,000,000 kronor anser jag mig emellertid böra ifrågasätta.

I likhet med vad som ägt rum beträffande tidigare för distributionsanläggningar beviljade medel, läser vattenfallsstyrelsen böra få i mån av behov själv fördela anslagsbeloppen för olika ändamål. Beträffande förslaget om anslag på tilläggsstat och om bemyndigande att för ändamålet använda viss del av för Harsprångsanläggningen beviljade medel gör jag framställning i annat sammanhang.»

Med hänsyn till de stora praktiska svårigheter för ett planmässigt bedrivande av verksamheten vid statens vattenfallsverk, som, enligt vad utskottet inhämtat, skulle uppkomma, om anslagen för ifrågavarande ändamål allt för kraftigt beskäras, har utskottet icke ansett sig böra före-

*Utskottets
yttrande.*

slå annan ytterligare minskning i de anslagsbelopp, som för ändamålet skulle stå till förfogande för åren 1921 och 1922, än att det å riksstaten äskade beloppet nedsättes från 6 miljoner till 5 miljoner kronor, varjämte dock, på sätt nedan angives, viss mindre reduktion av de medel, som skulle finnas tillgängliga för år 1921, ägt rum.

I enlighet med riksdagens tidigare fattade beslut rörande bedrivandet av arbetena å kraftstationen vid Harsprånget återstår av anslag redan anvisade för detta ändamål ett belopp av 4,100,000 kronor, eller 900,000 kronor mer än som av departementschefen förutsatts. I fråga om Kungl. Maj:ts förslag om anslag å tilläggsstaten föreslår utskottet därför de ändringar, som härav bära föranledas, varvid emellertid utskottet funnit det till uppförande å tilläggsstaten tillstyrkta nya anslagsbeloppet bära bestämmas till jämnt 7,000,000 kronor.

Beträffande riksstaten får utskottet nu hemställa,

att riksdagen må för utförande av *distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor att utgå av länemedel.

Statens
vatten-
fallsverks
fastighets-
förvalt-
ning.

[54.]

Utskottets
yttrande.

42:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 54) att till förstärkning av rörelsekapitalet för statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 147—152 av statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål har å tilläggsstat äskats 450,000 kronor. Med hänsyn till den utredning, som i ärendet lämnats rörande otillräckligheten av de belopp, som hittills stått till förfogande för ifrågavarande ändamål, har utskottet ansett sig bära förorda bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet får alltså beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må till *förstärkning av rörelsekapitalet för statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor att utgå av tillfälliga länemedel.

Inköp av
vattenfall
och fastig-
heter.

[55.]

43:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 55) att för inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens

kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor, att disponeras efter Kungl. Maj:ts prövning och avgörande.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 152—154 av återopade statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål har riksdagen för åren 1918—1921 anvisat tillhoppa 14,000,000 kronor, därav för år 1921 3,500,000 kronor.

Av dessa anslag hava, enligt vad i statsverkspropositionen meddelats, använts:

för inköp av vattenfall i Ume älv	kronor	2,327,100: 94
» » » » i nedre Norrland	»	7,112,904: 85
» » » » i Dalälven	»	1,312,418: 91
» » » diverse mindre fastigheter samt vattenkrafts- förvärv	»	578,152: 78
Summa kronor		11,330,577: 48

Utöver vad i 1921 års statsverksproposition uppgives, hava emellertid, enligt av utskottet införskaffade uppgifter, för ändamålet disponerats följande belopp, nämligen:

för inköp av vattenfallsandelar i Moflo och Ås byar enligt Kungl. Maj:ts brev den 31 december 1920	kronor	250,500
» förvärv av Midskogs- och Skärhällsforsarna enligt Kungl. Maj:ts brev den 14 januari 1921	»	1,300,000
reserverat för restlikvider, kostnader i samband med gjorda köp m. m.	»	450,000
Summa kronor		2,000,000

Av de för tiden till och med år 1921 beviljade anslagsmedlen återstår alltså ett belopp av 669,000 kronor.

Av vattenfallsstyrelsen hade för år 1922 för ifrågavarande ändamål askats ett belopp av 2,000,000 kronor, vilket av Kungl. Maj:t nedsatts till 1,500,000 kronor.

Med hänsyn till nödvändigheten av att i möjligaste mån söka åstadkomma minskningar i statsutgifterna, har utskottet ansett ifrågavarande anslag böra begränsas till 1,000,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för *inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar*, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 6 saml. 16 häft. (Nr 20 A—20 B.) 6

*Utskottets
yttrande.*

av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att disponeras efter Kungl. Maj:ts prövning och avgörande och att utgå av lånemedel.

Rörelse-
kapital.
[56.]

44:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 57) att för rörelsekapital vid statens vattenfallsverk för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 154—158 av statsrådsprotokollet.

Särskilda medel till rörelsekapital hava av riksdagen hittills endast anvisats för två särskilda grenar av statens vattenfallsverks verksamhet, nämligen för fastighetsförvaltningen och för anskaffande av bränsle för ångkraftstationen i Västerås. Däremot har icke beviljats något anslag för tillgodoseende av behovet av rörelsekapital för vattenfallsverkets verksamhet i övrigt.

Kungl. Maj:t har emellertid vid skilda tillfällen bemyndigat statskontoret att för vissa begränsade tider ställa till vattenfallsstyrelsens förfogande särskilda belopp, avsedda att utgöra tillfälligt rörelsekapital.

Beträffande behovet av rörelsekapital till övriga grenar av vattenfallsverket anför nu vattenfallsstyrelsen följande:

»Vid kanalverken behöves förlagskapital för bestridande av drift- och underhållskostnaderna under de första månaderna av varje år, då kanaltrafiken på grund av vintern är nedlagd respektive icke har tillräcklig omfattning, för att kanalinkomsterna skola kunna täcka nämnda kostnader. Härför erfordras ett kassa-förlag av cirka 200,000 kronor.

Vid kraftverken inflyta avgifterna för elektrisk energi i regel kvartalsvis i efterskott, i medeltal en månad efter utgången av vederbörande kvartal, under det att drift- och underhållskostnaderna måste bestridas kontinuerligt månad för månad. Med hänsyn härtill erfordras ett kassaförlag, motsvarande kraftverkens drift- och underhållskostnader under fyra månader, vilka kostnader för den närmaste tiden kunna beräknas till cirka 2,000,000 kronor.

Vidare är det nödvändigt att ständigt hava inläggande ett förråd av sådana förbrukningsmaterialier, som erfordras dels för kanal- och kraftverkens drift och underhåll, dels ock för de anläggningsarbeten, vilka äro förestående. Materialierna för de anläggningsarbeten, som skola utföras under ett visst år, måste således till stor del anskaffas under det nästföregående året. Före kristiden var detta möjligt utan något särskilt förlagskapital, därigenom att de årliga anläggningsanslagen i regel räckte till jämväl för anskaffningen av materialier för nästföljande års arbeten. På grund av de under kristiden inträdda prisförhöjningarna och de samtidigt vidtagna reduktionerna av de utav vattenfallsstyrelsen begärda

anläggningsanslagen ha de beviljade anslagen under de senare åren icke kunnat räcka till för detta ändamål, varför vattenfallsstyrelsen såväl mot slutet av åren 1918 och 1919 som under år 1920 nödgats hemställa om att förskottsvis utbekomma erforderligt rörelsekapital. Vill man undvika detta, är det således nödvändigt antingen att det beviljas så stora anläggningsanslag, att de jämväl förslå till att bestrida kostnaderna för ifrågakvarande materialförråd, eller att det anvisas ett särskilt anslag till förlagskapital för detta ändamål.

Bokförda värdet av kanalverkens materialier för drift och underhåll uppgick den 1 juli 1920 till cirka 160,000 kronor och torde under år 1922 komma att uppgå till cirka 200,000 kronor.

De materialier, som äro avsedda för kraftverkens drift och underhåll samt för utförandet av elektriska distributionsanläggningar, uppgingo den 1 juli 1920 till ett bokfört värde av cirka 4,430,000 kronor, vilket belopp under år 1922 torde kunna nedbringas till cirka 3,000,000 kronor under förutsättning att något så när normala förhållanden med avseende på möjligheten att anskaffa materialier åter inträda, så att de icke behöva inköpas allt för lång tid i förväg, innan de skola användas.

Till täckande av kostnaderna för de för byggnadsavdelningens arbeten (vatten- och husbyggnadsarbetena) avsedda materialier och mindre inventarier, vilka senare icke lämpligen kunna hänföras till centralförrådet, erfordras ett belopp av cirka 3,700,000 kronor.

Behovet av förlagskapital för statens vattenfallsverk, utöver vad som enligt det anförda förut beviljats, framgår således av följande sammanställning:

	Kronor.
till kassaförlag: för kanalverkens drift	200,000
» kraftverkens drift	2,000,000
till materialier: för kanalverkens drift och underhåll	200,000
» kraftverkens drift och underhåll samt elektriska anläggningar	3,000,000
till materialier och mindre inventarier för byggnadsavdelningens arbeten	3,700,000
	Summa kronor 9,100,000

Vattenfallsstyrelsen har hittills nödgats såsom förlagskapital använda statens vattenfallsverks förnyelsefonder, vilka för närvarande uppgå till cirka 4,180,000 kronor. Det är emellertid icke välbetänt att på detta sätt binda hela förnyelsefonderna och sålunda försvåra deras tagande i anspråk för sitt egentliga ändamål. Dock synes det utan olägenhet kunna utav förnyelsefonderna under den närmaste tiden avses till förlagskapital ett belopp, motsvarande det erforderliga kassaförlaget för kanal- och kraftverkens drift. Behovet av anslag för ifrågakvarande ändamål minskas härigenom till cirka 7,000,000 kronor.»

Statskontoret har i avgivet utlåtande framhållit, hurusom vattenfallsstyrelsens förevarande framställning stode i överensstämmelse med vad statskontoret tidigare beträffande frågan om rörelsekapital vid statens vattenfallsverk uttalat, nämligen att det för vinnande av syftet med förskottsväsendets avveckling vore i högsta grad önskligt, att det rörelsekapital, som under ett visst år erfordrades för ett affärsdrivande verks såväl drift- som nyanläggningar, på förhand med tillräcklig noggrannhet

beräknades, så att anslag å riksstat eller tilläggstat för samma år kunde för ändamålet uppföras. Statskontoret hade för den skull för sin del intet att erinra mot bifall till berörda framställning. Vad styrelsens förslag i fråga om förnyelsefonden beträffade, syntes, även om fonden skulle till avsevärt större del än styrelsen föreslagit utan olägenhet kunna tjäna såsom rörelsekapital, vid det av styrelsen påpekade förhållandet, att, därest de av styrelsen äskade anslagen till rörelsekapital beviljades, en motsvarande minskning i de enligt styrelsens beräkningar eljest erforderliga anslagen till anläggningsarbeten för kanal- och kraftverken kunde vidtagas, någon erinran ej kunna göras emot förslaget.

Departementschefen erinrar hurusom, i enlighet med vad vattenfallsstyrelsen förutsatt, de av departementschefen förordade anslagen till anläggningsarbeten för kanal- och kraftverk ävensom till distributionsanläggningar beräknats med avdrag av vad som kunde belöpa på anskaffandet av materialier och mindre inventarier för fortsättande av respektive arbeten under följande år, varigenom en nedsättning av dessa anslag med tillhoppa 6,000,000 kronor kunnat ske. De belopp, som sålunda anslagits såsom rörelsekapital för anläggningsarbetena, borde givetvis sedermera och i mån av arbetenas slutförande ersättas av vederbörande byggnadsanslag, varför i själva verket endast en förskjutning i anslagsbehovet uppkomme. De av styrelsen begärda beloppen för rörelsekapital eller 2,000,000 kronor för år 1922 och 5,000,000 kronor på tilläggsstat för år 1921 torde kunna godtagas, och borde desamma, då anläggningsanslag, innefattande jämväl kostnaden för materialier med mera, hittills anvisats att utgå av låne-medel, täckas av dylika medel.

*Utskottets
yttrande.*

Under hänvisning till den i ärendet lämnade utredningen får utskottet tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet hemställer nu beträffande anslag å riksstaten,

att riksdagen må för *rörelsekapital vid statens vattenfallsverk* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

**Inventarier
för statens
vattenfalls-
verk.**

45:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 57) att till inventarier för statens vattenfallsverk för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

[57.] Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 158 och 159 av statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål har av Kungl. Maj:t jämväl äskats anslag å tilläggsstat med 700,000 kronor.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställningar, vilka föranletts av de senaste årens utveckling inom vattenfallsverken och därav följande ökade behov av inventarier, hava icke givit utskottet anledning till erinran. *Utskottets yttrande.*

Utskottet får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må till *inventarier för statens vattenfallsverk* för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor, att utgå av lånemedel.

46:o) Kungl. Maj:t har (punkt 58) föreslagit riksdagen, att i avbidan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlätas, för tillgodoseende av vattenfallsstyrelsens lokalbehov för år 1922 beräkna ett reservationsanslag av 2,100,000 kronor. **Tillgodoseende av vattenfallsstyrelsens lokalbehov.**

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 25 februari 1921 avlåten, till statsutskottet remitterad skrivelse, nr 112, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag givit riksdagen tillkänna, bland annat, att proposition i ärendet ej komme att avlätas till den nu samlade riksdagen, i följd varav medel för berörda ändamål ej vidare behövde beräknas å vare sig 1922 års riksstat eller 1921 års tilläggsstat. [58.]

Med anledning härav påkallas icke något utskottets vidare yttrande angående Kungl. Maj:ts omförmälda framställning; vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 8 april 1921.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzélius, C. J. G. Swartz, A. C. Lindblad, N. A. Nilsson, H. F. Lamm, H. M. Bäckström, J. L. Widell, O. U. B. Olsson, C. G. Ekman, O. Bergqvist, E. A. Hallin och C. P. V. Nilsson samt

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, A. Wiklund, O. H:son Waldén, P. Nilsson i Bonarp, P. B. Nilsson i Landeryd, L. J. Carlsson-Frosterud, S. E. J. Lübeck, W. Bäckström, O. Osberg, S. E. Ljungkvist, F. T. Hamrin och J. E. Andersson i Ovanmyra.